

DEN
NATIONALE
TOLKE
MYNDIGHED

Notat om sektoransvar

Version: november 2022

Indhold

Tolkebistand til personer med hørehandicap	3
1. Generelt om sektoransvar	3
Eksempler.....	4
Afslag på tolkebistand	5
2. Kommuner.....	6
2.1 Skoleområdet.....	8
2.2 Sundhedsområdet.....	8
2.3 Arbejdsmarkedsområdet (Jobcenter).....	9
Eksempler.....	9
3. Regioner.....	10
3.1 Sygehusbehandling.....	10
3.2 Praktiserende læger, praktiserende speciallæger mv.	11
4. Uddannelsesområdet	12
5. Familieretshuset.....	13
6. Politi.....	13
7. Domstole.....	14
8. Kirke	14
8.1 Folkekirke samt godkendte trossamfund:	14
8.2 Ikke godkendte trossamfund.....	15
9. Hvordan vurderer man, om der skal anvendes tolk?.....	15
a) Mødets forventede indhold	15
b) Alternative kommunikationsmuligheder.....	15
c) Mulighed for at lade pårørende tolke.....	16
d) Hvem skal man tale med.....	17
10. Tvivlsspørgsmål	18

Tolkebistand til personer med hørehandicap

Tolkemyndigheden behandler ansøgninger om tolk til sociale aktiviteter som bestemt i Tolkeloven og de tilhørende bekendtgørelser.

Det betyder, at Tolkemyndigheden efter ansøgning bevilger tolk til de aktiviteter, hvor der ikke er andre, der er ansvarlige for at sikre tolkebistand. Der er således tale om en negativ afgrænsning af kompetenceområdet.

Myndigheder kan være ansvarlige for at sikre tolkebistand i to situationer:

1. Der er konkret lovgivning, der fastsætter myndighedens ansvar til at sikre tolkebistand til personer med hørehandicap
2. Myndigheden har sektoransvar. Det betyder, at en offentlig myndighed, der tilbyder borgerne en ydelse skal sikre, at dette tilbud også er tilgængeligt for borgere med funktionsnedsættelser. Princippet gælder generelt for al offentlig forvaltning, der er altså ikke behov for, at der er særlig hjemmel i en lovgivning.

1. Generelt om sektoransvar

Sektoransvarlighedsprincippet er et grundlæggende ulovsbestemt princip på linje med lighedsprincippet, magtfordrejlslæren og proportionalitetsprincippet. Sektoransvarlighedsprincippet er udtrykt flere steder i lovgivningen, eksempelvis og tydeligst i Forvaltningslovens § 7.

Efter sektoransvarlighedsprincippet har den myndighed, som har ansvaret for at levere ydelser, tjenester eller service til borgerne, i almindelighed også en tilsvarende forpligtelse til at sikre og finansiere, at disse ydelser, tjenester eller services er tilgængelige for personer med funktionsnedsættelse. Princippet er et nemt og enkelt princip, som sikrer, at borgeren får hjælp der, hvor kendskabet til behovet i den konkrete situation er størst (fx på en skole, en politistation osv.).

Myndigheder har således pligt til at sikre sig, at de kan kommunikere med de borgere med hørehandicap, som myndigheden er i kontakt med. Dette gælder alle offentlige myndigheder, dvs. kommuner, regioner, og statslige myndigheder. Statslige myndigheder er eksempelvis kriminalforsorgen, politiet, forsvaret, Familieretshuset, Udbetaling Danmark osv.

Det er myndigheden selv, som afgør, om der konkret er behov for tolk. Hvis myndigheden vurderer, at kommunikationen kan foregå på anden vis og lige så

forsvarligt som ved almindelig samtale, kan man give afslag på at tolke samtalen. Myndigheden skal ved afgørelsen eksempelvis vurdere, hvilken type samtale man må påregne, om samme informationsbehov kan gives alternativt på nettet eller ved skriftlighed (folder eller lignende) som borgeren kan læse, herunder desuden om borgeren kan læse. Se sidst i dette notat om vurdering af behovet for tolkebistand.

Princippet gælder uanset om det er myndigheden der henvender sig til borgeren, eller om det er borgeren, der ønsker at tale med myndigheden.

Eksempler

- En person der er døv spørger en kommunal gartner om vej til nærmeste købmand: Samtalens underordnede karakter gør, at gartneren kan forsøge sig med at pege eller evt. tegne ruten ned. Der vil ikke være pligt til at fremskaffe en tolk.
- En person der er døv henvender sig ved politiets skranke, for at anmelde et tyveri. Det er vigtigt ved henvendelsen, at få fastslået mange detaljer, så politiet skal sikre en tolk til samtalen.
- En person med hørehandicap indlægges på sygehus og ønsker nu en samtale med lægen, så behandlingsmuligheder kan blive afklaret. Samtalens karakter bør normalt tilsige tolk, da mange informationer ellers kan gå tabt
- Samme person med hørehandicap som ovenfor møder lægen på gangen og vil fortælle en rigtig sjov episode, han har oplevet nede i cafeteriaet. Lægen kan ud fra samtalens karakter vurdere, at der ikke er behov for tolk.
- En person, der er døv, besøger sin nabo, som er indlagt på sygehus. Han vil gerne spørge lægen, hvad naboen egentlig fejler: Personalet kan afslå tolk, da de ikke kan drøfte sygdomsforløbet med en nabo.
- Døve forældre til et indlagt hørende 8-årigt barn ønsker tolk til samtale med lægen om behandlingen. Uanset lægen sagtens kan kommunikere med barnet om behandlingen, bør der bevilges tolk til forældrene alene ud fra etiske overvejelser.

Generelt kan man som myndighed have som rettesnor, at såfremt man ville have afset tid til en samtale med en hørende person, bør man også sikre personer med hørehandicap en ordentlig kommunikation.

Hvis en myndighed tilbyder en service til borgerne, skal servicen også tilbydes personer med hørehandicap – man kan ikke afslå deltagelse for personer med hørehandicap med begrundelse i store tolkeudgifter. Hvis en kommune eksempelvis bevilger et kursusophold til alle sine plejefamilier, men undlader at

tilbyde kurset til en døv plejefamilie fordi det bliver for dyrt med tolk, er der tale om ulovlig forskelsbehandling.

Det er ligegyldigt, om det er myndigheden eller borgeren, som tager initiativ til kontakten: møder en borger med hørehandicap op og ønsker at tale med sin sagsbehandler eller at blive betjent ved en kvikskranke, skal myndigheden sikre sig, at de kan kommunikere med borgeren – hvis de i samme situation ville have samtalen med en hørende borger.

Hvis en offentlig myndighed inviterer en bestemt og sluttet kreds af borgere til et møde, skal myndigheden sørge for en tolk, såfremt nogle af deltagerne har behov herfor.

Inviteres der helt åbent til alle borgere (**et offentligt møde**), er det ikke den pågældende myndighed, der skal sikre tolkebistand. Fordi tilbuddet er åbent og u-visiteret for alle, er det Tolkemyndigheden der skal sikre tolkebistand til deltagerne med hørehandicap. Eksempel: Når et bibliotek således inviterer til gratis foredrag med en forfatter, skal borgeren søge om tolk ved Tolkemyndigheden. Dette gælder også, hvis der inviteres en "halv-lukket" kreds af borgere, - eksempelvis hvis "brugere og pårørende" har adgang. Her er det åbent, hvem der er pårørende.

Alle **offentlige** møder afholdt af andre myndigheder er således omfattet af Tolkemyndighedens kompetence. Ved tvivlsspørgsmål er man altid velkommen til at kontakte Tolkemyndigheden og få rådgivning om sektoransvar.

Afslag på tolkebistand

Afslag på tolkebistand er i nogle tilfælde en afgørelse i forvaltningslovens forstand, i andre tilfælde er der tale om faktisk forvaltningsvirksomhed.

Uafhængigt af, om afslaget i sig selv er en afgørelse, vil det efter omstændighederne være mulighed for at påklage en myndigheds afslag til en klageinstans. Dette gælder f.eks., hvis afslaget er en del af sagsbehandlingen i en sag, hvor der skal træffes afgørelse efter en konkret lovgivning. Således kan f.eks. Ankestyrelsen også tage stilling til de retlige spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med sagsbehandlingen i en sag, hvor en kommune skal træffe afgørelse om forhold, der kan indbringes for Ankestyrelsen.

Borgeren kan altid klage til den ansvarlige for myndigheden. Denne klageadgang gælder uanset om der er tale om afgørelser, og uanset om der er en særlig klageinstans. I forhold til kommuner kan man klage til borgmesteren, og på

samme måde kan der i regionsregi (herunder sygehusvæsen), påklages til regionsrådsformanden. Hos alle øvrige myndigheder klages til den lokale direktør/chef for myndigheden.

Hvis der ikke for kommuner og regioners afslag på tolk er en særlig klageinstans, kan man rette henvendelse til tilsynsmyndigheden, dvs. Ankestyrelsen. Dette gælder, uanset om afslaget er en afgørelse i forvaltningslovens forstand eller faktisk forvaltningsvirksomhed.

Ankestyrelsen og Social- og Indenrigsministeriet som øverste tilsynsmyndighed – kan tage stilling til, om kommuner og regioner har handlet i strid med lovgivningen, herunder offentligretlige grundsætninger, der særligt gælder for offentlige myndigheder. Endelig er der mulighed for at kontakte Ombudsmandsinstitutionen.

2. Kommuner

Når en borger har behov for at komme i kontakt med kommunen, skal kommunen sørge for, at borger og kommune kan kommunikere med hinanden. Det betyder, at kommunen skal vurdere, om der er behov for tolkebistand. Hvis det vurderes, at der er et tolkebehov, skal kommunen herefter sørge for at bestille en tolk. Se sidst i dette notat om vurdering af behovet for tolkebistand.

Kommunens forpligtigelse til at sørge for en tolk følger af sektoransvarlighedsprincippet.

I nogle tilfælde kan kommunen vurdere, at der ikke konkret er behov for tolk – det er en helt konkret afgørelse, der afhænger af samtalens forventede karakter, borgerens kompetencer, øvrige kommunikationsmuligheder osv.

Kommunens ansvar for at sikre tolkebistand gælder på alle de områder, hvor kommunen har ansvaret for udførelsen af opgaver, dvs. hele det sociale område, dagpasningsområdet, skoler, tekniske forvaltninger, kommunale forsyningsselskaber (vand, varme el), jobcentre osv. På sundhedsområdet gælder særlige regler, se nærmere nedenfor.

I forhold til døve flygtninge, der får opholdstilladelse og boligplaceres i kommuner, følger af danskuddannelseslovens § 2, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde danskuddannelse til de nyankomne voksne udlændinge m.fl. Det følger

endvidere af § 16 i bekendtgørelsen om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl., at voksne udlændinge skal have et undervisningstilbud, der er tilpasset den enkelte kursists forudsætninger og behov. Tilbud efter danskuddannelsesloven gælder alle udlændinge, der er omfattet af lovens målgruppe, herunder udlændinge med handicap. Det betyder, at personer, der på grund af fysiske eller psykiske handicap ikke kan følge den almindelige undervisning, skal have et særlig tilrettelagt undervisningstilbud.

Der er imidlertid handicap, der kræver særlig ekspertise, som en lærer i dansk som andetsprog ikke sædvanligvis besidder. Det kan f.eks. være døve, der skal lære tegnsprog. I disse tilfælde vil undervisningen blive varetaget af specialundervisningslærere efter lov om specialundervisning for voksne. Der kan være situationer, hvor der ikke kan gives specialundervisning, uden at kursisten også får danskundervisning. I disse situationer må der etableres et undervisningstilbud, hvor specialundervisningen og danskundervisningen supplerer hinanden.

Lov om specialundervisning for voksne hører under Børne- og Undervisningsministeriet, som der henvises til for så vidt indgår uddybende spørgsmål til denne lov.

Det er kommunalbestyrelsen, som er ansvarlige for at tilbyde specialundervisning, og det er derfor kommunen, der afgør omfang og indhold af den kompenserende specialundervisning.

Undervisningssektoren og den sociale sektor "smelter sammen" i folkeskolen. For borgeren er dette ligegyldigt, men internt i kommunen er det ikke ligegyldigt, hvor udgiften til tolk konteres. Her gælder specialitetsprincippet. En udgift til tolk i folkeskolen skal afholdes af skolevæsenet, og ikke kommunens socialafdeling. Der vil ofte være spørgsmål omkring bevillingskompetence netop mellem disse to områder, og sager må afgøres konkret – fx skal nogle hjælpemidler afholdes af socialafdelingen efter Serviceloven, mens andre kompenserende hjælpemidler skal afholdes af skolen. Afgrænsningen af, hvilket område, der skal dække hjælpemidlet kan eksempelvis ses i Vejledning om hjælpemidler, biler, boligindretning m.v., vejledning nr. 7 af 15. februar 2011. Afgørelser afgjort efter Serviceloven kan påklages til Ankestyrelsen.

Vedrørende kommunale myndigheders kontering af udgifter til tolk gælder det generelt i henhold til reglerne i "Budget- og regnskabssystem for kommuner", at udgifter til tolkning i forbindelse med myndighedsafgørelser skal registreres som

en administrativ udgift på hovedkonto 6 i den autoriserede kontoplan for kommuner.

2.1 Skoleområdet

Hvis døve forældre skal til møde i deres barns folkeskole, og mødet er arrangeret af skolen (forældremøde, skolekonsultationer, skolebestyrelsesmøder osv.), er det skolen, der skal sørge for tolkebistand.

Skal en forældre med hørehandicap til et møde på skolen, som forældrene selv har arrangeret - fx når forældrerådet i 4. klasse inviterer alle forældre og børn i klassen til sommerfest med grillpølser på skolens legeplads - er der ikke tale om en aktivitet, der er arrangeret af skolen. Her kan der søges om tolk hos Tolkemyndigheden.

Vælger forældre med hørehandicap at tage med barnet på 1. skoledag eller at komme og deltage i timerne til en forældredag, er der tale om aktiviteter, hvor skolen blot har "åbnet dørene" for alle interesserede, og hvor der i princippet ikke sker kommunikation mellem forældre og skole, men alene at man kan komme og overvære en skoledag. Skolen skal da ikke sikre tolkebistand, da også dette eksempel er omfattet af Tolkemyndighedens ansvar. Tolkningen vil være omfattet af den tidsubegrænsede tolkning.

Går barnet på fri-, privat- eller efterskole, er det Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen der bevilliger tolk til barnets undervisning. Det er den pågældende skole, der skal ansøge om tolk i samarbejde med den stedlige PPR.

Er der behov for at deltage i forældremøder o. lign på fri- og privatskole eller efterskole, ansøges Tolkemyndigheden om bevilling til tolk til mødet.

2.2 Sundhedsområdet

Kommunerne er ansvarlige for en række opgaver på sundhedsområdet. For de kommunale opgaver, der løses efter sundhedsloven, er det ikke kommunen, der skal sikre tolkebistand til personer med hørehandicap, men derimod Tolkemyndigheden, jævnfør bekendtgørelse nr. 945 af 27. juli 2010 om aktiviteter med tidsubegrænset tolkning til personer med hørehandicap.

I følgende tilfælde skal personer med hørehandicap således søge Tolkemyndigheden om bevilling til tolk:

- Konsultation ved kommunallæge, sundhedsplejerske, børnetandpleje samt omsorgstandpleje.
- Kommunale forebyggelsesydelse (eksempelvis rygeafvænningskurser, vejledning hos kommunal diætist, deltagelse i informationsmøder og kursus omkring egen sygdom som led i patientuddannelseskursus).
- Pårørendes deltagelse i informationsmøder og kursus omkring sygdom som led i patientuddannelseskursus (pårørendekurser)
- Deltagelse i ryg- og svømmehold som led i genoptræningsforløb
- Behandling for misbrug, når behandlingen ydes efter sundhedsloven
- Deltagelse i mødre- / fædregrupper.
- Samtale med hjemmesygeplejerske. Hvis der er tale om samtale med visitator, hører det under sektoransvar, da det er en del af kommunens administration.

2.3 Arbejdsmarkedsområdet (Jobcenter)

Når et Jobcenter har kontakt til en borger med hørehandicap, er det Jobcentrets ansvar at sikre tolkebistand. Alle tilbud, der gives på Jobcentret, er ligeledes under sektoransvar.

Eksempler

- En kontanthjælpsmodtager skal til opfølgningssamtale med sin sagsbehandler: Jobcenter sikrer tolk
- En dagpengemodtager kommer i virksomhedspraktik: Jobcentret sikrer tolk
- En A-kassemodtager skal i et uddannelsesforløb på AMU. Jobcentret bevilliger forløbet og tolk hertil
- En tilmeldt arbejdsløs skal til jobsamtale – Jobcentret sikrer tolk
- En person med hørehandicap, som er i job, ønsker at skifte job. Pågældende person er ikke tilmeldt et jobcenter, og det er derfor Tolkemyndigheden, der sikrer tolk efter ansøgning herom.

Afgørelser om støtte til handicappede i erhverv træffes af jobcentrene, der har sektoransvar for arbejdsmarkedsområdet.

Har borgeren behov for at tale med jobcentret om støttemuligheder, skal jobcentret derfor sikre tolkebistand til samtalen. Jobcentrets forpligtigelse til at sørge for en tolk følger af både sektoransvarlighedsprincippet og også direkte af forvaltningslovens § 7. Personer med hørehandicap, der er i job, kan til at sikre kommunikation på arbejdspladsen søge Jobcentret om hjælp og støtte i form af personlig assistance til tolkning.

Hvis en medarbejder med hørehandicap, skal til fyraftensmøder, møder i lokal fagforeningsklub eller andet, der ikke direkte vedrører personens arbejdsfunktion på arbejdspladsen, skal der ansøges om tolkebistand hos Tolkemyndigheden.

Har borgeren behov for at snakke med A-kasse eller fagforening, er det Tolkemyndigheden, der bevilliger tolk til samtalen. Dette gælder IKKE de samtaler og indsatser, der sker som følge af at jobcentret har udpeget en anden aktør til fx opfølgning af ledighedssager for Jobcentret. Her følger ansvaret for at sikre tolk, med opgaven, jf. Retssikkerhedslovens § 43, stk. 2. Borgeren skal derfor anmode den anden aktør om at få tolk til samtalen. Reglen sikrer borgeren, at han ikke skal bekymre sig om, hvem der skal sikre tolkebistand, men den siger ikke noget om, hvem der skal bære udgiften endeligt. Det må Jobcentret og den anden aktør blive enige om.

Kort resumeret:

- Skal borgeren til samtale med A-kasse eller fagforening fordi disse afholder samtaler på kommunens vegne som anden aktør, er det disse aktører der skal sikre tolkebistand. Udgiften afholdes enten af jobcentret eller A-kasse/fagforening, alt efter hvorledes aftalen mellem dem er.
- Det samme gælder, såfremt A-kasse/fagforening har givet borgeren et tilbud efter Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats, på kommunens vegne (altså som anden aktør).
- Skal borgeren til samtale med A-kasse eller fagforening udover ovenstående situationer, ansøges der om bevilling til tolk hos Tolkemyndigheden, der afholder udgiften.

3. Regioner

3.1 Sygehusbehandling

Ved behandling på et sygehus, skal sygehuset sørge for, at personalet kan kommunikere med borgeren.

Ved behandling forstås undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, fødselshjælp, genoptræning, sundhedsfaglig pleje samt forebyggelse og sundhedsfremme i forhold til den enkelte patient.

Tolkebistand til hørehandicappede anses for at være en accessorisk del af sygehusbehandlingen. Udgiften hertil afholdes af sygehusvæsenet/regionen. Når en læge eller anden sundhedsperson i sygehusvæsenet skal have en samtale med en patient med et hørehandicap skal sygehuset derfor vurdere, om der er behov for en tolk. Se sidst i dette notat om vurdering af behovet for tolkebistand.

Såfremt den indlagte er et mindreårigt barn og en eller begge forældre har et hørehandicap, skal sygehuset tilbyde forældrene samtale om barnets behandling, helt på lige fod med, hvad man ville gøre med hørende forældre. Det skal således vurderes, hvordan behandlingen kan drøftes med barnets forældre på betryggende vis. Hvis en samtale med forældrene kræver tolkebistand vil en sådan skulle tilkaldes. Det bemærkes i den forbindelse, at det vil være etisk problematisk at lade barnet selv tolke for sine forældre.

I det omfang en borger som led i behandlingsgarantien er henvist fra et offentligt sygehus til et privat hospital for at modtage en given behandling, er det derfor fortsat regionen, der skal afholde udgiften til tolkebistand til pågældende patient såfremt det – som ovenfor – vurderes, at der er behov for tolkebistand i forhold til behandlingen.

Såfremt en hørehandicappet borger selv finansierer en behandling på privathospital, kan vedkommende ansøge Tolkemyndigheden om tolk til behandlingen.

3.2 Praktiserende læger, praktiserende speciallæger mv.

Regionerne er ansvarlige for at tilvejebringe tilbud om behandling hos praktiserende sundhedspersoner efter sundhedslovens afsnit V.

Tolkemyndigheden sikrer efter ansøgning tolkebistand til personer med hørehandicap i forbindelse med ydelser i praksissektoren, i det omfang der ydes offentligt tilskud til ydelsen, jf. bekendtgørelse nr. 945 af 27. juli 2010 om aktiviteter med tidsubegrænset tolkning til personer med hørehandicap:

I følgende tilfælde, kan man således ansøge Tolkemyndigheden om bevilling til tolk:

- Konsultation ved vagtlæge
- Konsultation ved praktiserende læge
- Konsultation ved speciallæge (bl.a. psykiater)
- Konsultation ved øjenlæge og Statens øjenklinik

- Screening, ultralydsscanning og røntgen (offentlig) som foregår hos privat praktiserende speciallæge
- Tandlæge, tandtekniker o. lign.(tilskudsberettiget behandling)
- Ægtefælles, samlevers, registreret partners eller faders deltagelse i fødsel mv.(fødselsforberedelse samt fødsel)
- Psykolog (tilskudsberettiget konsultation hos psykolog og tilskudsberettiget deltagelse i gruppeterapi)
- Fysioterapi mm (tilskudsberettiget behandling hos fysioterapeut, kiropraktor og fodterapeut)
- Såfremt man som gravid ønsker at deltage i et fødselsforberedende kursus hos en privat jordemoder, ansøges Tolkemyndigheden om bevilling til tolk efter en særlig pulje.

Der kan desuden ansøges om tolkebistand til ikke lægehenvist behandling herunder alternativ behandling.

4. Uddannelsesområdet

Styrelsen for Undervisning og Kvalitets (STUK) sikrer tolkebistand til alle studerende med hørehandicap, som er optaget på en kompetencegivende uddannelse på fx teknisk skole eller universitet. Det er den enkelte uddannelsesinstitution, der sikrer tolk under uddannelsen. Man kontakter derfor uddannelsesinstitutionen. Uddannelsesinstitutionen får efter ansøgning refunderet sine tolkeudgifter ved STUK.

STUK yder gennem SPS-ordningen tilskud til tolkebistand til døve og personer med hørehandicap på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, der er omfattet af enten "Bekendtgørelse om særlige tilskud til specialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser m.v." (BEK 632 af 21. juni 2019) eller "Bekendtgørelse af lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser" (LBK 69 af 28. januar 2020).

Det er den enkelte uddannelsesinstitution, der ansøger om tolkebistanden på eleven eller den studerendes vegne, og man skal derfor i første omgang kontakte studievejledningen ved uddannelsesstedet. Uddannelsesinstitutionen får efter ansøgning refunderet sine tolkeudgifter ved STUK.

SPS-ordningen yder tilskud til faglige, obligatoriske aktiviteter på uddannelsen, hvilket omfatter eksempelvis undervisning, eksaminer, vejledninger, praktikforløb, rustures og obligatoriske studietures faglige elementer.

Hvis man deltager i undervisning på **aftenskole eller andre kurser**, der er oprettet efter **Folkeoplysningsloven**, er det kursusudbyderen, som skal sørge for tolkebistand.

Undervisning efter Folkeoplysningsloven, skal være etableret af en folkeoplysende forening med vedtægt, skal være almennyttig og åben for alle.

Ifølge § 44 stk. 2 i Folkeoplysningsloven giver Kulturministeriet efter ansøgning tilskud fortrinsvis til dækning af transportudgifter for handicappede.

5. Familieretshuset

Familieretshuset er et eksempel på en statslig regional myndighed.

Den statslige myndighed skal sikre tolk, når der er mundtlige henvendelser og kontakt med borgere. Hvis man således skal til samtale i eksempelvis familieretsafdeling i forbindelse med skilsmisse eller en sag om samvær med sit barn, skal Familieretshuset sørge for en tolk.

Man skal huske at gøre Familieretshuset opmærksom på sit behov for tolk. Se sidst i dette notat om vurdering af behovet for tolkebistand.

6. Politiet

Politiet er ligeledes en statslig myndighed, og har sektoransvar, når man har behov for kontakt til dem. Det vil være en god ide på forhånd at gøre politiet opmærksom på, at man kommer, og at man har brug for tolk.

Som omtalt under kommunens forpligtelser, er det helt ligegyldigt om det er politiet eller borgeren, der har taget initiativ til mødet – det afgørende er mødets indhold og karakter. Henvender en borger sig således ved politiet for at foretage en anmeldelse, er det politiet, der skal sikre, at kommunikationen med borgeren kan foregå betryggende også for borgeren.

Når politiet under en politimæssig opgave kommer ud til døve borgere, eksempelvis et husspektakel, skal politiet vurdere behovet for tolk. Se sidst i dette notat om vurdering af behovet for tolkebistand.

Hvis henvendelsen ikke drejer sig om noget politimæssigt, men fx at man vil søge job hos politiet, er det enten Jobcentret eller Tolkemyndigheden, man skal kontakte alt afhængigt af, om man er arbejdsledig eller i job.

Det er Færdselsstyrelsen, der har ansvar for tolk til teori**prøve** og køre**prøve**.

Tolk til teori**undervisning** og køre**undervisning** hører under Tolkemyndigheden.

Behov for tolkebistand ved bilsyn sikres af Tolkemyndigheden.

7. Domstole

Når der er behov for tolkebistand til hørehandicappet borger, som skal møde i retten som sigtet, tiltalt eller vidne i en straffesag, sørger politiet eller retten for tolkebistand.

Ved alle civile retssager inklusiv møder i fogedret og skifteret, er det Tolkemyndigheden, der sikrer tolkebistand efter ansøgning.

Indkaldes man som vidne eller afhøring i en civil retssag, er det også Tolkemyndigheden, der sikrer tolkebistand efter ansøgning.

Ved møde med notar i forbindelse med oprettelse af testamente, ansøges der ligeledes hos Tolkemyndigheden.

8. Kirke

8.1 Folkekirke samt godkendte trossamfund:

Folkekirken har, for at leve op til sit sektoransvar, oprettet tre døvemenigheder i henholdsvis Fredericia, Aalborg/Aarhus samt København. Disse tre menigheder skal selv sørge for at servicere folkekirkens døve medlemmer, herunder sikre tolk til gudstjenester. I Døvemenighederne foregår det i praksis ved at præsterne lærer tegnsprog.

Ligeledes er der i folkekirken også et særligt arbejde for hørehæmmede. Der er ansat to landsdelspræster for hørehæmmede. Den ene dækker området øst for

Storebælt. Den anden dækker området vest for Storebælt. Der er i hver af de to landsdele et udvalg for hørehæmmede, som er med til at tilrettelægge det kirkelige arbejde for hørehæmmede.

Ved alle andre menigheder under folkekirken, kan borgerne søge Tolkemyndigheden om tolk til gudstjeneste, borgerrettede religiøse handlinger (eksempelvis dåb, konfirmation, bryllup, begravelse, indsættelse af præst, konfirmationsforberedelse osv).

Deltagelse i menighedsrådsarbejdet vil for menighedsrådsmedlemmer i alle andre menighedsråd være dækket af tolk efter ansøgning til Tolkemyndigheden. Ligeledes kan Tolkemyndigheden ansøges om dækning til tolkning i forbindelse med indsættelse af en præst.

8.2 Ikke godkendte trossamfund

Ved ikke godkendte trossamfund, kan der ansøges om tolkebistand efter timebanken hos Tolkemyndigheden. På Kirkeministeriets¹ hjemmeside fremgår af en liste, hvilke godkendte trossamfund der er i Danmark.

9. Hvordan vurderer man, om der skal anvendes tolk?

Når en myndighed skal vurdere behovet for at rekvirere en tolk, er der flere faktorer man skal inddrage i vurderingen.

a) Mødets forventede indhold

Er det en borger, der vil spørge om vej eller åbningstider, er behovet for tolk anderledes, end hvis mødet omhandler emner af betydning for en sag eller et forløb. Jo større betydning sagen har for borger eller myndighed, desto vigtigere er det, at myndigheden har sikkerhed for at samtalens indhold er ensartet forstået af myndighed og borger.

b) Alternative kommunikationsmuligheder

Ved simple beskeder kan man eventuelt ty til at kommunikere på andre måder – eksempelvis ved brug af skriftlig kommunikation. Dette kan tillades, såfremt indholdet i kommunikationen er ukompliceret, og af mere underordnet betydning,

¹ <https://www.km.dk/andre-trossamfund/trossamfundsregistret/liste-over-anerkendte-trossamfund-og-tilknyttede-menigheder>

og naturligvis under forudsætning af, at borgeren er i stand til at læse og forstå dansk.

Et eksempel kan være en borger, der ønsker at vide noget om åbningstider, hvor man kan pege på skilte.

Så snart kommunikationen mellem borger og myndighed bliver blot en smule mere kompliceret, skal der overvejes, om der skal rekvireres en tolk.

Generelt skal man være meget varsom med at anvende skriftlig kommunikation med døve. Døves modersmål er dansk tegnsprog, og det afviger på alle måder fra dansk: der er tegn for ord, men dels er der lagt færre tegn end der er danske ord, dels er syntaksen helt forskellig fra en dansk sætning. Hertil kommer, at når man lærer at læse, sker det ved at vi anvender borgstavernes lyde – uden dem, skal man huske den korrekte bogstavkombination for alle ord, hvilket er særdeles vanskeligt. Derfor er døve ofte meget læsesvage.

Hertil kommer, at en person, der har problemer med at læse, vil typisk undlade at gøre opmærksom herpå (uanset om man har et hørehandicap eller ej), og man kan derfor hurtigt komme i den uheldige situation, at myndigheden tror man har kommunikeret klart og tydeligt, medens borgeren reelt ikke har forstået budskabet.

c) Mulighed for at lade pårørende tolke

Nogle gange tilbyder private borgere at tolke for personer med hørehandicap - det kan være venner, bekendte eller pårørende. Man bør i sin vurdering overveje etikken i at gøre brug af disse oversættere.

Eksempelvis vil det kunne være problematisk at lade pårørende tolke en samtale mellem sygehuset og et døvt forældrepar. Sygehuset har ansvaret for, at forældrene får mulighed for at forstå sygehusets budskaber, og hvis tolken ikke er hverken uddannet eller personligt uafhængig af situationen, vil der være stor fare for, at forældrene ikke får den information lægen giver.

Mange myndigheder er i samme situation: de oplysninger der drøftes med borgeren under møde kan være kompromitterende, hvor en professionel tolks håndtering af tavshedspligt og etik således bliver afgørende for patienten med hørehandicap. Samtidig har myndigheden ingen sikkerhed for, at der tolkes korrekt fra og til tegnsprog.

Også for en pårørende der tolker, vil der kunne opstå vanskelige dilemmaer omkring de informationer de "udsættes" for, uden at have værktøjer til at bearbejde dette.

d) Hvem skal man tale med

Myndigheden skal altid vurdere, om samtalen er nødvendig. Det kan her være en hjælp at støtte sig op af Forvaltningslovens partsbegreb, for parter i en sag er altid umiddelbart vigtige at kommunikere med. Man kan ligeledes inddrage, om en tilsvarende henvendelse fra en hørende ville give anledning til en samtale om sagen. Hvis ja, bør den døve sikres tolk.

Patienten selv er naturligvis altid vigtig, men også pårørende kan det i nogle tilfælde være vigtigt at samtale med om behandlingsforløbet. Igen kan en rettesnor være, at såfremt man ville gennemføre samtalen med en hørende, skal man ligeledes kommunikere med den døve pårørende.

Ved mindreårige patienters indlæggelse, er det naturligvis altid relevant at drøfte behandlingen med forældre, ligesom disse kan have mange spørgsmål, der skal besvares.

Normalt er det ligegyldigt, hvem der har taget initiativ til mødet – en borger der pludselig møder op ved skranken, har samme ret til vurdering af tolkebehovet, som den borger myndigheden selv har bedt om at komme til møde.

Til slut bemærkes, at en myndighed ikke skal sikre samtykke og særskilt tavshedserklæring ved anvendelse af tegnsprogstolk. Tolken deltager ikke i samtalen, det er den døve selv der snakker. Alle tegnsprogstolke der anvendes af Tolkemyndigheden er uddannede tolke, og har alle tavshedspligt.

De myndigheder, der har tilsluttet sig Tolkemyndighedens rammeaftale, har mulighed for at bestille tolk til hørehandicappede direkte i Tolkeportalen.

10. Tvivlsspørgsmål

Er der hos andre myndigheder tvivl omkring anvendelse af tolk til hørehandicappede, står Tolkemyndigheden gerne til rådighed med hjælp til afklaring.

Dette gælder alle spørgsmål omkring tolkebistand til personer med hørehandicap.

November 2022